

VISZHANG

A MAGYAR FÖRENDÜ NŐK' NEVELTETÉSE' ÜGYÉBEN EMELT

„SZÓZATRA“.

römmel olvastam a Pesti Hírlap' 587. számában megpendítve, — még pedig főrendü egyén által — a nőnevelést. Olly fontos tárgy, melly minden, hazája' előhaladását ohajtó kebelt magasztos kéjjel tölthet el. És különösen az érintetem szózat' értelmében vitatva meg a nőnevelést; melly is azon komoly, nemes, szellemi oldaláról fogja föl, mellyről kell, ha a nőket valódi életkötelességeikre törekszünk képezni.

A lelkes főlshózó — vagy nevelőnőket képző intézet' alapítását tartja sürgetőnek, vagy a főrendü hölgyek' eddig nem egészen czélszerű nevelése' átalakítását szorgalmazza; és pedig ollyformán, hogy az eddig csaknem kizárólag idegenek által nevelt főrendü nők' nevelését úgy kellene irányozni, hogy azok magyar nyelvük' feláldozása nélkül honosíttatnának a külföld' azon valódi nevelésébe, mellyt eddig nagyon hibásan nemzetiségünk' hanyagolásával vásároltak meg, a helyett hogy, mint azon nemzetek — mellyek' formájára akartak alakulni — nemzeties érzelművé lettek volna. Mert tekintsük a francia nemzetet, tekintsük a németet, kiket utánozni akarunk, elhanyagolták-e ezek nyelvöket? hidegek-e ezek honuk' érdekeihez? és nézzük magunkat, képükre, ha-

sonlatosságukra idomulni törekvöket, mennyire öröklöttük mintájukat? Egy vonást sem a hazájaért élő, honát bálványozó francziáéból, egy hárintást sem, a szellemi műveltségében méltán büszke német nemzetéből.

És ha a magyar főrendü hölgy művelté alakult is külföldies neveltetése által, milly kevés példa van rá, hogy azt magyar hona' előhaladására kamatoztatta volna.

Az illy műveltség félszeg, s miért? mert hiányzik belőle a nemzeties kifejelettség, mellynek különösen a nagy hatályu főrendü hölgyek' neveléséből nem szabad hiányzani. Ki a bányák' kincseit verembe ássa vagy ládába zárja, koránsem olly büns, mint az, ki lelke' műveltségét csak néhány terembe zárkozva csillogtatja. A magyar főrendü nők közül nagyon kevés van, ki nem zárta termei' zugába műveltségét, és nagyon kevés kamatoztatá ezt nemzete' ezrei között, erre pedig nem csak emberi kötelessége, hanem polgári magas helyzete is inti.

Vagy talán azt hisszük, hogy csak francia, angol és német, mint nagyszámu polgárzat lehet büszke hazájára, nemzetére? s csak ott méltó, a magasb osztályúnak nyilvános térre lépve a nemzettel összemunkálni? a nemzet' érdekét sajátjaul tekintve érte élni? Ez tévedés, teremtet s

emberiséget sértő álhit volna. Mihelyt a nemzetnek minden tagja nemzetiségéért lehel, művelődésének sukeresítésére tesz: épen olly méltó a nemzetek' tiszteletére (ha csekély is számra nézve), mint ama nagy nemzetek.

Az én hitem szerint nemzet nem azért érdemel tiszteletet, mivel száma nagy, hanem inkább ha kicsin, de nemzetiségét mégis dicsően megőrzeni, fentartani s kifejteni képes. És pedig minél kisebb nemzet, minél kisebb testerő képes sikeríteni ezt: ott annál magasabb (nagyobb szellemelő rejteztvén) közhódolatra számíthat.

Hogy pedig a magyar számra is valaha azon nagy nemzetekkel versenyezhesen, melyeket eddig bálványoztunk, ismét csak magától nemzeti kötelességének hív betöltésétől függ.

Tegyük az eddig csak névről magyar anyákat magyarokká, hogy a magyar nemzeték magyar legyen, ez legbiztosb eszköz magyar szaporításra.

A Tisza, eredeténél, átléphető forrása, de nem szégyenelős medrébe barátságosan omlani számos folyó: az alföld' síkján gözsöket hintázó büszke folyam szélesül; ha nem mulasztjuk egyesek nemzetünk' szélesítésén munkálni, e sajátágos nemzetiségünk egykor az alföld' síkjaként terülend el.

A lelkes felszólaló olly hurt pendite meg, melly lehetetlen, hogy minden értelem s érzelem tisztázta kebelben viszhangra ne találjon.

Mi érdekelhet bennünket korunkban közelebről, mint nemzetiségünk' valódi műveltséggel párosult terjesztése? E szózat' írójának szellemében ez hatályosan ébresztetné föl szunnyadozásából, ha a főrendű nő' neveltetése a felszólaló' elve szerint kezeltetik azon szellemi kincseket, melyeket dus helyzetadta sokoldalú képzettsége ruház reá, hona' felvirulására kamatoztatja: nincs nemzet, melly előtt pirulnia kellene, nincs férfi, ki őszinte tiszteletét megtagadná a hazája' érdekeit sajátjává tett főrendű nőtől.

A melegekeblű felszólaló' eszméjének általánosítása tehát egy nemzet' helyeslését igénylő; pártoltatása olly szükséges, olly sürgető, hogy az ezt életbe léptetendő lelkes egyén egész haza' forró hálájára érdemes. Azért sarkaljuk minél többen a szönyegre hozott fontos ügyet, mert valamint több szem többet lát, több torok hangosabban kiált, több toll többet ír, több irat többtől olvastatik: ugy több olvasás több kebelben, agyban csirázatt eszméket, melyekből virulhat föl a tett.

Véleményem szerint akármeddig ország valódi fölvirágzását csak akkor remélheti, midőn abban a nemzet már alakult. A magyar hon' alapítói szinte ezer év előtt kijelölték erős karaikkal, hol kell nekünk östörzsökünktől elszakadt keleti népnek alakulnunk, de ez, kül- és belviszályok, kül- és belcselszövények és tévelyek miatt, mai napig is csak keletkezésben, akaratban forrong s mindaddig nem is forrhat nemzeti testté, míg nyelve tarka jól megértessem: magának a magyar nemzetnek is tarka; mindaddig csak foltozgatunk a nemzeti jóléten, míg nemzetné alakulunk. — És nemzetalakításra egyedül eszköz a nyelv. — Az anyanyelv' művelése, általánosítása azon egyetlen kapocs, melly a társaság' millióit rokonítja. Ezt kell tehát művelnünk, ezt kell hazánk' milliói' birtokába juttatni, hogy megértvén egymást, öszhangozva munkálhasson kiki egyéni jólétén, melyből viruland föl aztán a nemzet' jóléte is.

E felszólalás egyedül a főrendű nővendékek' nemzeties neveltetését tárgyazza és nyomosan fejtegeti, hogy miért legesetöb ezen osztálynál az átalakulás' megkezdése vagy is az új nősarjadékoknak olly iránybani neveltetése, hogy azok' szellemi képzettségükből semmi esetre ne hiányozzék a nemzetiség, hanem hogy ebben saját érdeküket benn lenni megismerjék. Igen helyesen kiált egy helyen a nemes buzgalmuigy föl: A főrend vezette tévutra honunkban a nőnevelést, neki kell a zászlót a megtérés-

re kitüzni. És ez oly szükséges, oly sürgetős, hogy, mint főnebb mondtam, ezen eszmét életbe léptetendő lelkes egyén, egész hon' halájára, tapsára érdemes.

És pedig ezen három ok miatt igen kívánatos lenne a derék indítványozó' szellemébeni átalakulása a főrendü növevelésnek.

Először, mert a főrendü növendékeket eddig, általában hazánkat, hazánk' igényeit, a magyar főrendü nő' magas hivatását nem ismerő idegenek nevelték, kik legjobb szívvél s akarattal is, inkább az általuk ismert külföld' bálványozását olták növendékük' keblébe, mint honuk' szeretetét, nemzetük' jóléténi munkálkodást. Meggyőződéseim szerint ugyan a nevelést nem lehet bevégezettnek tekinteni, míg az emberiséget testvéreileg ölelő eszmével nincs tisztában a növendék, ha pedig ezen szent érzelem szilárdítja az emberi kebelt, akkor a nemzet' érdekétől, mint a magyar hölgyek eddig tették, nem pártolhat el. —

Ki az egész emberiség' ölelésére műveltséggel bír, az még kevésbé mostohaszkodhatik kivételkép épen hazájá iránt. A főrendü nők' neveltetésének eddigi kezelői nem csak a nemzetiség, de az emberiség ellen is vétkeztek: szükséges és sürgetős végre gyógymódrul gondolkozni s komoly intézkedések által ezen vétkezők' számát kevesbiteni.

Másodszor, sietős a főrendü nők' magyar szellembeni nevelése azért is, mivel tapasztalatunk igazolja, mennyire szeret a nagy tömeg a fényes állású kevesbek' nyomdokin haladni, még akkor is, mikor ezek tévedeznek. Szükséges tehát a vezércsapatkának oly utat törni, mellyeni haladás egygyéalakulásunk' czéljára vezet.

Ha a főrendü kezd meg az átalakulást, az eddig tévelygésében is őt követni törekvő nagy tömegre varázshatalommal munkálód.

A magyar eddig is vagy tévelyből, vagy álszeméremből fogadta el a jelennel divatozó jellemnélküli, kebelt agyat üresen

hagyó, külföldről honunkba megesonkítva átültetett növevelést.

Ha a főrendü ragad zászlót az átalakulásra, oly bűverővel tenyésztendő jót, dicstől nemzetiségünk' terén, mint a melegevel, világával földünk' területén uralkodó nap. —

Ha a főrendü nő' gyakorlati nyelve magyar leendő, ha neveltetése körül a nemzetiség' élesztése állittatik föl elvül: az egész hazának növevelése ösztönszerűleg ennek színt viselendi. Igen! igen! ha a megtérést, az anyanyelv' kifejlesztése alakít nemzetet: de míg az anyáknak maguknak nincs birtokukban az anyanyelv, addig nem ruházhatják föl gyermeküket ezen kincsessel, melly egyedül csatolja honához, nemzetéhez. — A leendő anyákat kell tehát legsürgetősen azon birtokhoz juttatni, melly számukra hazát nyit, melly őket millió testvéreikhez visszakapcsolja.

Míg a magyar hölgy magyarrá nincs nevelve, addig ő a föld' népének egyikéhez sem tartozó vándorvendég, s nem él, csak teng: mert csak akkor élhet a gyök-szál, midőn az őt tenyésztő földből szívott nedvét a törzsökbe szivárogtatja; csak akkor él a nő, midőn a tőle származott ivadékat a nemzeti nagy test' erősítésére létáplálékkal ellátni képes; míg erre tehetetlen, míg csak azon picziny kötelességének sem felel meg, mellyet ezen rövid szócska anyanyelv' ir eléje: addig a nemzet csupán vendégül, nem tagjaül fogadhatja; addig származéka nem anyjaül, csak dajkajaül tekintheti.

Tanítani kell tehát a leendő anyákat kötelességükre, beavatni a serdülő leányokat az elhanyagolt, elmellőzött nemzeti

nyelvbe, hogy ne kénytelenüljön egyedül a magyar nép — és még a fölött ezen magyar nép' színe, műveltje' anyanyelvét nem a nyjától örökleni, hanem pénz-vásárlani; hogy a magyar nő visszatérjen azon pályára (mellyet egy nemzet' hölgye sem hagyott még el), mellről álszeméremből, kaczerkodásból siklott le; mellyen egyedül vezetheti gyermekeit hazájok' boldogítására.

Lelkesüljetekek főrendü nők! nevelés-tek' ügyében fölszólaló tagtársatok' szívbe-ható szavain; ne hangozzék pusztába szent igéje; ragadjátok meg az átalakulás' zászlóját (tehetségtek van reá, csak akarat kell); mutassátok meg, (nemzetiesen neveltetvén leányaitokat) hogy valódi műveltség, hon-szeretet nélkül nem létezhetik; mutassátok meg, hogy valamint magyarságokat nem szükség műveltségtekért föláldozni, úgy műveltségteket nem magyarságokért.

Valódi műveltséget sokoldalu ismeretek fejtenek, megvitattott igazság, de ova-kodnunk kell okos lényeknek, hogy sok-oldaluságunk irányt nélkülöző tömkelegbe ne tévelyítsen, hogy sokoldaluságunk tehetetlen morzsákká ne aprózzon, egészszé alakítás helyett.

Midőn a magyar főrendü hölgy' műveltsége nemzetiessé érzélemmel párosul, nemzeti érdeken belül lelkes részvétben gyümölcsözik: akkor nincs nemzet, melly ő-szinté tisztelő hódolatát megtagadja tőle.

Korunk' főrendü hölgyeinek jutott a dicső pálya, otromba előítéletek' bilincseit szétzuzhatni. Erőteljes föllépéseket csak siker koszoruzhatja. Nektek jutott igazol-hatni: hogy a magyar nőt épen úgy egye-dül anyanyelvén vezethetni a valódi műveltség' fokára, mint bármely nemzet' hölgyét; mert a nevelés' csiraszálait még a kised' keblében kell ápolni s ennek leg-erősb, leggyorsabb tenyésztő napja nem kölesönözött, hanem az anyanyelv lehet.

Ha helyzetek több nyelvenek tudását igényli, ám kövessétek társadalmi szoká-saitok' intését, de szem elől soha nem té-vesztve létetek' valódi irányát, soha szo-

kásaitok' pipereoltárán föl nem áldozva a nemzet' érdekét, melly épen úgy saját-tok, mint ti a nemzet' sajátjai. — Nektek jutott (ha hivatástok' nagyságán buzdulni erősek vagytok) az elnemzetiellenedett ma-gyar hölgyeseregnek olly példát nyújtani, mellyet a történetíró följegyzésre méltan-d. — Midőn egy urhölgy tér vissza a-nanyanyelvéhez, hona' érdekéhez: akkor százak tértek vissza, mert akarata kormá-nyozza alattvalóit; lelkülete családját; szeszélye fényes termei látogatóit; pél-dája a nemzet' azon részét, melly eddig a főrendüt tévelygésében is követni erény-nek tartá.

A mint e szózat' írójának lelkünk' for-ró üdvözlétével adózhatunk: úgy legbuz-góbb ohajtatinak közé sorozhatjuk ezen esz-me' megtestesülendését.

Míg a magyar nyelv' s vele a nemzet' érdeke a nők', az anyák' tulajdonává nem tétetik: addig nemzeti létünkbe vágó igen sok erőlködés hiában vesz el.

Az ég áldja meg a tisztá törekvésű fölszólalót s adjon szent szándokát megér-tő ezernék keblébe hasonló törekvést, hogy a jövő nemzedék' anyja magyar nyelven oktattassék életkötelességeire; hogy a jö-vő nemzedék anyjától tanulhassa hazája' nyelvét.

TÓT ISTVÁN.

EMLEKLAPOK EGY FÖRANGU HÖLGYHEZ.

IV.

Engedd o hölgy, hogy rabszolgád legyek,
Hogy csókolhassam lábaid' porát,
Hogy bánatodból fájóbb részt vegyek,
— Elvenném tőled a halált magát —
Hogy kísérhessem lépted' árny gyanánt:
Tán melletted hamvaszt el így e láng!

V.

Fölletem őt, kiért imádkozám
Kinszenvedésem' hosszú éjén,
A szenvedő nincs többé már magán,
Megjöttek ismét szép reményeim;
Mihelyt láttam, mindjárt megismerém:
Üröktül én e képet keresém.